

Nr 229

Av herr **Rimmerfors m. fl.**, om anslag för studielitteratur till blinda.

(Lika lydande med motion nr 178 i Första kammaren)

De handikappade utgör en omfattande men mycket oenhetlig kategori, som består av ett stort antal mindre grupper med ofta mycket olika hjälpbehov. Metoderna att bistå en blind är t. ex. helt skilda från dem som krävs för en psykiskt utvecklingsstörd. En lätt rörelsehindrad fordrar andra insatser av det allmänna än en helt förblamad. Olika kombinationer av handikapp kan förekomma hos en och samma individ, vilket komplicerar bilden. Inte bara handikappets art, grad och komplicerade karaktär utan också sådant som ålder, inriktning och förutsättningar i allmänhet har betydelse. Bara med dessa faktorer får man många rätt små grupper med olika behov av samhälleliga insatser.

Det är följaktligen ofta svårt att med enkla regler åstadkomma en effektiv hjälp åt handikappade. Det krävs en omsorgsfull anpassning till varje särskild grupp. Handikappfältet är så svårt att överblicka, att det kommer att ta tid innan en grundlig och omfattande prövning i den tillsatta handikapputredningen genomförts. Det kan därför finnas anledning att redan nu göra insatser för mindre, lätt avgränsade kategorier med påtagliga behov.

De blinda studerande är en sådan grupp. Enligt en nyligen gjord utredning kommer om några år ungefär 65 blinda att studera vid universitet och högskolor. De möjligheter man hittills haft att underlätta de blinda studenternas studier har varit små och med säkerhet avskräckt många från vidare studier. Det avgörande hindret har varit bristen på anpassad kurslitteratur. Belysande för den på många håll rådande synen på detta problem är universitetskanslersämbetets förslag att de blinda studenterna skall klara sig med ett system av lektörer, rekryterade bland kurskamrater. Det skulle bl. a. innebära att den blinde blev mer, i stället för mindre, beroende av andra människor till förfång för hans anpassning till arbetslivet och självständiga personlighetsutveckling.

Med den press man numera har vid universiteten är det tvivelaktigt om det över huvud taget är möjligt att bland studentkamrater rekrytera lämpliga lektörer. Dessutom bör man nog räkna med att ge dessa lektörer viss speciell träning, som gör det möjligt för dem att på ett för en blind begripligt sätt förklara diagram, statistik, tabeller etc. Systemet har prövats både i vårt land och framför allt i de stora kulturländerna men frångåtts som

ineffektivt. Härtill kommer emellertid att man genom att bygga upp ett studiebibliotek kan ge möjlighet för yrkesutövare med akademisk bakgrund att komplettera eller friska upp sina kunskaper. Vidare innebär systemet en besparing på längre sikt jämfört med lektörsalternativet. Enligt detta senare kommer kostnaderna att stiga med antalet studerande medan, enligt de sakkunnigas förslag, kostnaderna för framställning av studielitteratur kommer att sjunka med 50 % redan efter ett år.

Skolöverstyrelsen begär i sina anslagsäskanden att 750 000 kronor anslås till produktion av talböcker och blindskrifter samt löner till bibliotekspersonal. Departementschefen har inte bifallit detta utan hänvisar till att de blinda studenterna bör kunna utnyttja de medel som för allmänt bruk anvisats De blindas förenings bibliotek, varvid det bör observeras att dessa medel är otillräckliga även om ingen hänsyn tas till de blinda studenternas behov. Vi ansluter oss till skolöverstyrelsen på denna punkt. Den av SÖ utsedda utredningen anför i korthet följande.

Tre grupper av studerande berörs av utredningen, nämligen universitets- och högskolestuderande samt det 30-tal som följt radiokursen i statskunskap, folkhögskolestuderande (ett 30-tal per år) samt deltagarna i De blindas förenings studiecirklar (under 1964 1 532 deltagare). Hjälpmedelscentralen vid Tomtebodan har f. n. inte resurser för en utbyggd service, varför uppgiften att förse studerande över det gymnasiala stadiet med litteraturhjälp bör åläggas De blindas förenings bibliotek. En sammanslagning av de bägge biblioteksenheterna bör dock planeras för en senare tidpunkt. Produktionen måste avse både blindskrift och talböcker. Behovet av talböcker motiveras av flera skäl. Dels är blindskriften oåtkomlig för många blinda med komplicerade handikapp, dels ställer det sig svårt för den som vid vuxen ålder blir blind att förvärva tillräcklig färdighet i läsning av punktskrift, dels är talboken snabbare och billigare i framställningssättet. Den mål- och yrkesutbildningsinriktade produktionen måste till en början ges företräde framför den rekreations- och terapiinriktade. Tillgången på parallella böcker inom varje ämne (fack) måste t. v. också begränsas. Om t. ex. det ena året litteraturen för magisterkursen i engelska tas fram till en blind student vid Uppsala universitet, måste det vara naturligt att rekommendera nästa blinda student i engelska att också söka sig till Uppsala.

De blindas förening och dess bibliotek bör kunna erbjuda även andra tjänster. En konsulent bör få i uppdrag att hålla kontakten med de blinda studerande och deras institutioner. Informationsträffar bör ordnas för de studerande. En förteckning bör finnas på varje kårort över tillgängliga hjälpkrafter för ledsagning och uppsökande av litteratur, tolkning av diagram m. m.

Litteratur- och hjälpmedelsförsörjningen bör ske gratis som lån från biblioteket. De tjänster som behöver inrättas är en akademiker i amanuenskarriären och en biblioteksassistent. Dessutom skall resurser att anlita

expertis finnas för den nödvändiga bearbetningen av den kurslitteratur som överförts till band och punktskrift.

Vi föreslår att de begärda medlen uppförs på anslagsposten till bidrag till De blindas förening under femte huvudtiteln.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen måtte anslå 750 000 kr. till framställning av studielitteratur för blindas och därför till *Bidrag till De blindas förening* för budgetåret 1966/67 under femte huvudtiteln anvisa ett sammanlagt anslag av 2 150 000 kr.

Stockholm den 25 januari 1966

Einar Rimmerfors

Nancy Eriksson

Axel Gustafsson

Dag R. Edlund

Arne Persson
i Heden

John Lundberg

David Gomér

E. Sjövall

Tore Nilsson